

**Aphorismorum chymiatricorum synopsis universa chymiatricae intima
fundamenta ... continens / [Angelo Sala].**

Contributors

Sala, Angelus, 1576-1637

Publication/Creation

[Bremen] : [J. Willius & J. Benthemius], [1620]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/f6dnnq2n>

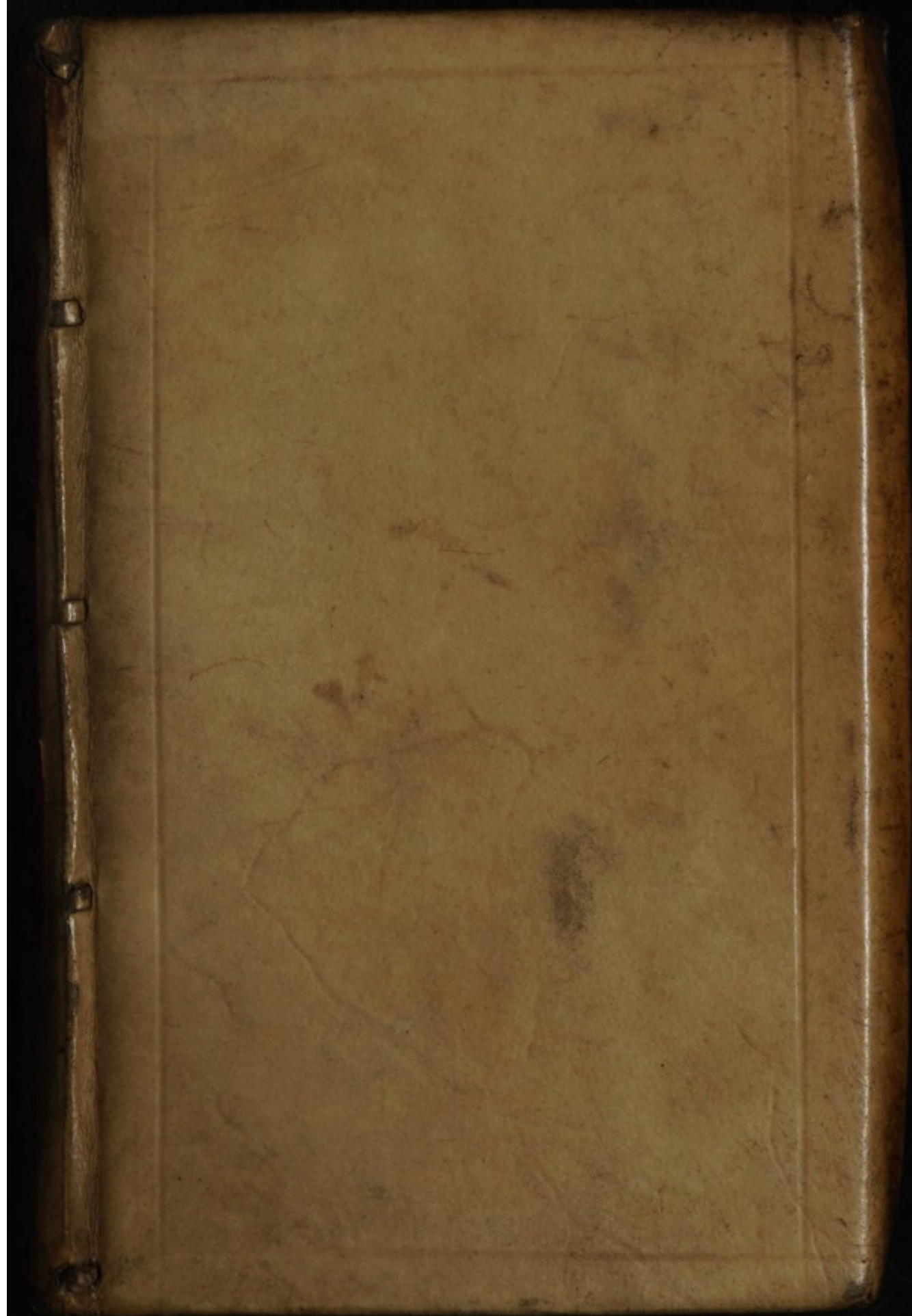
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

VICENTINI.
—
APHOR: CHYM:
1619.

BILLICHII
—
RESP:
A. SALÆ APHOR:
1622.

ISAACI.
—
OPERA
MINERALIA.
1600.

J J a 30

1111

1063
1775

657641A

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

- 1) SALA, A
- 2) BILLICH, A.G.
- 3) ISAAC HOLLANDUS, J.

XII₂

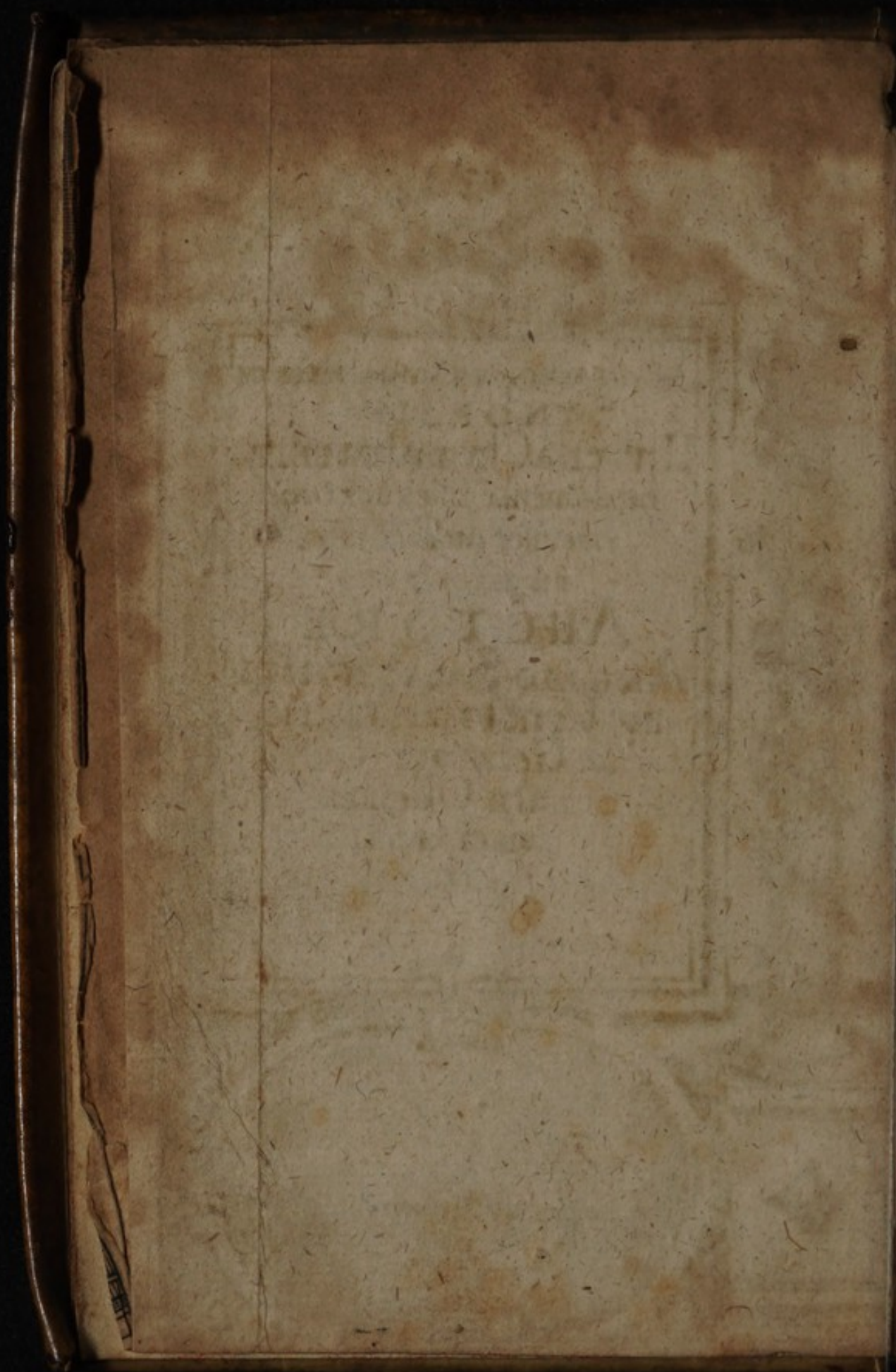

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM
SYNOPSIS
Universa Chymia intimae
fundamenta, fines, ac scopos
breviter duabus lectio-
nibus continens
AUCTORE
ANGELO SALA VICENTI,
no Veneto perillustri
ac Generoso^{mi} Co-
mitis Oldenbur-
gici Archia-
tro

Laur. Gudeker fecit

labore et spe.

P
I
A
NON-ME
O

PERILLUSTRI AC GENE-
ROS^{mo} COMITI AC DN^o,

DN^o ANTONIO
GUNTHERO,

Comiti in Oldenburg & Del-
menhorst, Dn^o in Jehvern &
Kniphausen,

Mæcenati meo clement^{mo},

Euergetæ munificent^{mo},

Chymiatricæ, ut studiorum omnium,
fautori merit^{mo},

APHORISMORUM CHYMIA-
TRICORUM HANC SYNOPSIS,

IN

Submissa ac devoti animi signi-
ficationem,

Debitæ GRATITUDINIS mo-
nimentum,

ÆTERNÆ OBSERVANTIÆ

SYMBOLON,

L. M. Q.

DAT, DICAT, CONSECRAT

Angelus Sala Vicentinus
Venetus.

IN APHORISMOS
CLARISSIMI & EXPERI-
ENTISSIMI VIRI, Domini AN-
GELI SALÆ, perillustri ac genero-
sissimi Comitis Oldenburgiaci Archia-
tri, collegæ ac confratris sui ob-
servanter amandi.

*Non parvæ est artis, parvis
comprehendere magna,
Ac dubia indubiis trade-
re principiis.*

*Hoc opus, hic labor est, canones de his po-
nere certos,*

*Ceu compendiolum totius Alchemiæ.
In quo more tuo, sincerè vera revelas,*

*Et contra, quæ sint, ANGELE, fal-
sa, mones.*

*Angelicus certè liber est hoc nomine di-
gnus,*

Cuique

*Cuique saluber inest spiritus ille Salis.
Hicq; tua in Chymicis certa ἐγχειρήματα
monstrat*

*Non minús, insignis quàm labor ante
datus.*

*Tincta salutari nam sunt tua scripta li-
quore*

*Dulcis Mercurii, sulphuris atque
Salis.*

*Ergo tuo Angelico Sale pergito, Sala salutè
Prodesse illorũ, quos capit artis amor.
Non deerunt, grates (rumpantur ut ilia
Momo)*

*Qui tibi promeritas perpetuasque fe-
rant.*

GAB. MATTENCLDIUS
Med. Oldenb. ordin.

IN APHORISMOS
CLARISSIMI & EXPERIENTISSIMI VIRI, Domini
ANGELI SALÆ, perillustri ac generosissimi Comitis Oldenburgensis
Archiatri, fautoris ac mæcenatis æternum sibi observandi.

Actenus indomitos opio
sopire dolores,
Et tetram vomitu è venis
vacuare saburram,
Et, quæ vitrioli ac stibii
natura sit, aureis
Publicit⁹ libris, cultissime Sala docebas.
Adplausêre boni, suâque in compendia
promptâ
Adripuêre manu. Tua per Bezartica
pestis,
Quod dabat, exsulum, jam perferre ipsa
coacta,
Otia sæpe facit, nō expectata Charonti.
Quicquid id est, certè, quātumvis maxima, tantum

Pars fuit **ALCHEMIÆ**: quæ nunc quãdo
omnis in uno hoc (cita chartis,
Conspicienda libro est, brevibusq; coër-
Erroriq; hominum, crassisq; exempta te-
nebris (bit,
Se tibi debebit totam: fraudumq; pudes
Si saltem omnino nõ depudẽre, sophi-
stas, (mixta,
Lucis ad obtutum illius. Sic corpora
Ignis ad examen, quid sint, & qualia, quæ-
nam (quis inde
Compages horum, quid dent, renuãtve,
Ufus & utilitas, quænam exspectanda, re-
censes:
Ut tibi non ratio, non experientia desit,
Vulcano monstrante viam. Næ ingrata
putanda est,
Si, quam conspicuã cernendam in luce
dedisti,
Non tibi perpetuum donet Spagyria no-
men.

L. M. Q.

F. ANTON-GUNTHER BILLICH,
med. & spagyria stud., qui aphorismos
hos ex Italica lingua in Latinam tra-
duxit.

ã 4

A D

¶:§§§§§§§§§§(○)§§§§§§§§§§:¶

AD LECTOREM

Præfatio.

BENIVOLE LECTOR,

TAM per-versa, tamque ef-
frenata seculi nostri ambi-
tio est, tamque id invido-
rum ac ignorantium ferax,
ut si unquam aliàs, nunc certè causæ vi-
ro bono non desint, quare collectos ex ar-
tium cultu fructus vel supprimat peni-
tus, vel calumniam pertimescat, si eos in
lucem protraxerit. Quod ipsum tamen
ingeniis bonis & candidis fraudi esse nō
debet, quo minùs timore omni deposito,
talentūdi vinitus sibi concessum in pro-
ximum conferant, rejectâ in Deum curâ
omni, qui hos in vidie insultus averte-
re, ac in eorum auctores convertere potest.
est.

Præfatio.

est. Nam, perinde ac militi, si honores cō-
sequi velit, ab hostium armis periculū est:
Et viator in rapaces sæpe latronū manus,
quibus nihil sanctum est, incurrit: neque
nauta ventos sibi fa-ventes secundamq;
tempestatem polliceri semper potest: eadē
profectò ratione cogitandum est, cum bo-
nis rebus, quod ipsis impedimento sit, con-
iunctum perpetuò esse. Verū tamen præ-
potest tandem bona causa, suosque hostes
gloriosè triumphat. Ac quemadmodum sol
nubes tenebricosas, quæ splendorem ejus
interceperant, dissipat: ita maledicentiā
omnem, conatusq; nefarios, quibus artes
bonas homines mali moris diripere conā-
tur, victrix veritas conculcat atque pes-
sumdat. Ego certè, quum opellam hanc in
lucē emittere cogitarē, consideratis hisce
omnibus, magis magisq; sum in proposito
meo confirmatus. Finis mihi in illa modo
scriptionis aphoristico genuinam Chy-
mia-

Præfatio.

miatriæ faciem & naturam, fundamē-
taque, quibus superstructa est, ostendere;
idque duabus sectionibus, quarum prior
generales Chymicæ operationes, ac quid
præstare hæc & efficere in suis subjectis
possit, quid non, edisserit. Altera usum u-
tilitatemque, quæ ex medicamentis chy-
micè elaboratis in medicinam redundât,
concisè commemorat: utraque certè notas
& κερτήρια exhibet, quibus animadver-
sis facillimum sit, verum ac germanum
chymicum à personato chymicastro, ar-
tisq; Chymiatricæ ignaro impostore in-
ternoscere. Hunc meum laborem non ne-
mini, qui chemiæ se addixit, multum spe-
ro profuturum, multumque difficultatū
expediturum, quarum in auctoribus spa-
gyricis, qui partim obscure, partim confu-
sè hætenus scripsere, ac nō rarenter pro-
pria ingenii commenta ab evidenti ex-
perientia quàm longissimè remota, nobis
obtru-

Præfatio.

obtrudere, segetem licet metere maximâ.

Amans veritatis animus hoc, ut alios
ingenii mei fœtus, æqui bonique consulet.

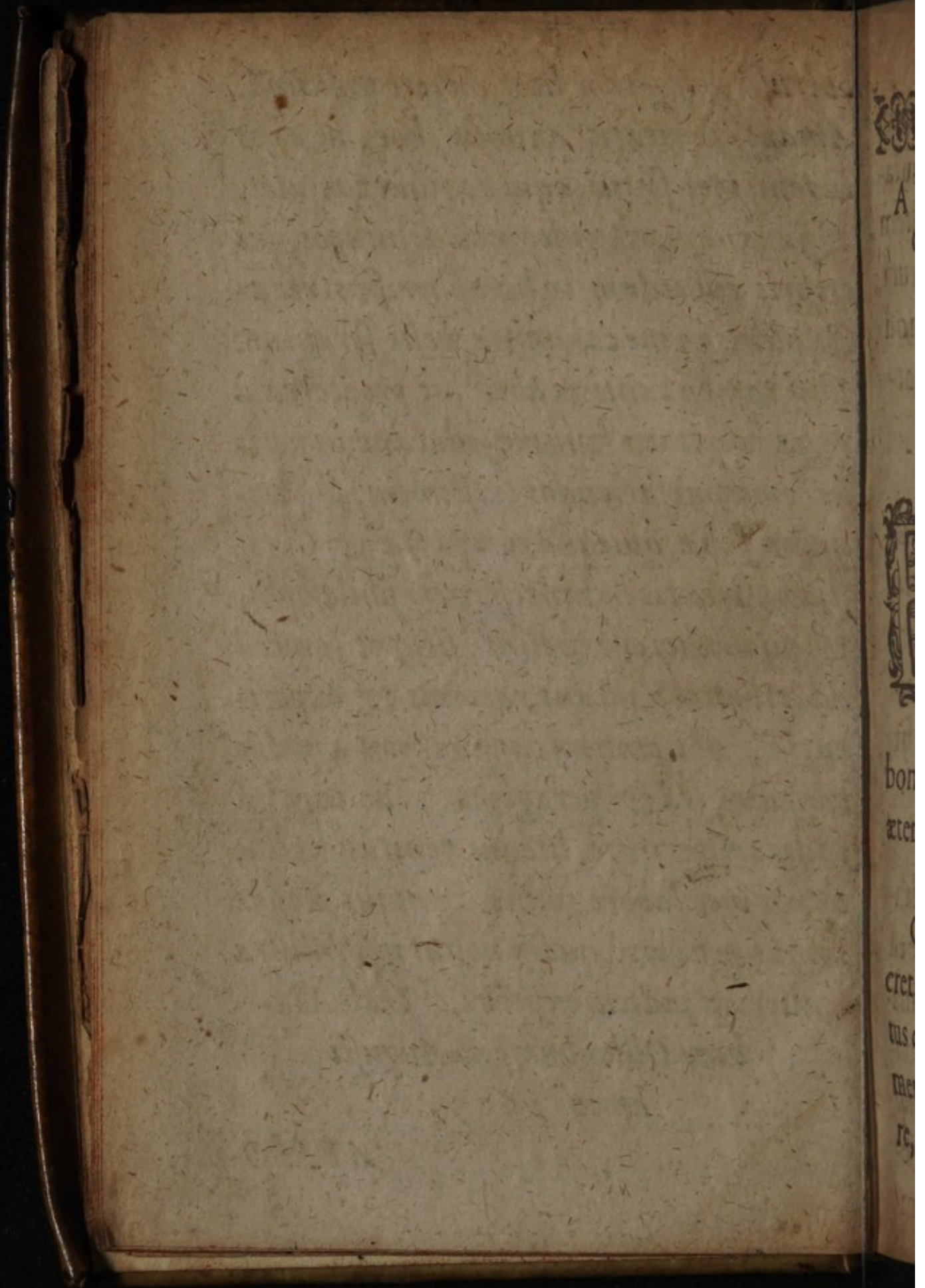
Quamquam prævideo, non defuturos, qui
erroris cujusdam in his aphorismis rei a-
cti, plenis in me calumniæ velis ferantur.

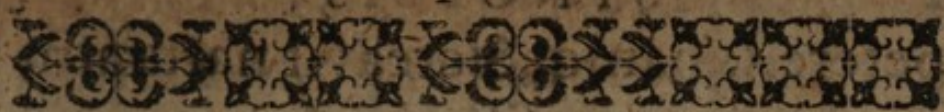
Qui tamen tantum abest, ut propterea à
regia veritatis via me seducant, ut potius
ius commonefaciendos existimem, si quic-
quam sanæ, quicquã compositæ & Chri-
stianæ mentis habent, si veri philosophi,
& pii medici esse velint, sistant se mecum
ad tribunal Vulcani, rationis & experi-
entiæ, ubi omnem causam non agemus
tantum, sed & peragemus. ac cognitâ
indidem veritate, litæque penitus decisâ,
de hoc meo labore judicent æquiùs, neque
minus perversè, quàm nolint ipsi sinistra
aliorum judicia experiri. Vale. Da-

bam Oldenburgi 2. Augusti

anno 1619.

APHO-

APHORISMORUM
CHYMIATRICORUM

synopseos

SECTIO PRIM A.

Aphorismus 1.

Bona omnia sui aucto-
rem conservatoremq;
habent Deum; quippe
qui ens est entiu, fons
solus & unicus omnis
boni, cui proin soli gloria gratésq;
æternæ debentur.

Aphorismus 1. 1.

Quicunq; in intima naturæ se-
creta sive arcana penetrare anima-
tus est, eum oportet præ omnibus
mentem rectà ad Deum converte-
re, & ab eo sapientiam suppliciter

A

pete

petere. Is namq; & creavit naturam;
& creatam consilio regit immuta-
bili: unde liberrimam potestatem
habet revelandi effectus operum
suorum, cuicunque velit. id quod
ex admiranda ejus providētia cot-
tidie licet animadvertere.

Aphorismus III.

Quemadmodum luci adversan-
tur tenebræ, ita & veritati bellum
indixit error. At verò ut tenebris
opposita lux clariùs emicat: ita er-
rorum obtētu veritas illustrior fit,
atque conspectior.

Aphorismus IV.

Sicuti inter fruges bonas plan-
tāsque utiles, uberrimus sæpe est
zizaniarum, urticarum ac ipina-
rum proventus: ita & artes errori-
bus, imposturis, præpostero deniq;
hominum usui sunt expositæ. Ve-

rum-

rum tamen quemadmodum propter zizania à laboribus suis non deterretur agricola : ita neque vir sapiens ab erroribus, fraudibus, & abusu malè feriatorum transversum se patitur rapi, ut illorum causa artes bonas vel neglectui habeat, vel contemptui.

Aphorismus v.

Quicumque medici verè rationalis nomen mereri discupit, sepositis omnibus affectibus, artis Chemicæ cognitionem sibi acquirat, tribus hisce rationibus potissimum intentus. quarum prima est, ut in rebus, quas cognoscit, bonum discernere sciat à malo. Altera, ut in occultas illas inquirat, modo terminisque, quos Deus ipse præfinivit. Tertia, ut, malis rejectis, res bonas suspiciat, & quo quamque

SYNOPSIS

loco habere debeat, discat, neque
pluris eas minorisve estimet, quàm
mereantur ipsæ.

Aphorismus VI.

Chemia, non tantum ars est
mixta sive effectrix, sed & insuper
theorica. Etenim & modum tra-
dit resolvendi in sua principia unum
quodque mixtum & occultas na-
turæ vires detegit, humanumque
intellectum jucundissimâ myste-
riorum naturalium cognitione ex-
plet. Unde fit, ut & acutiùs videat
physicus & rationes suas firmare
melius & munire sciat.

Aphorismus VII.

Chemia, impura medicamenta
defacando, iisque imbecillioribus
vires acuendo, sapore atque as-
pectu inamabili præditis gratiam
conciliando, non tantum decus at-
que

APHOR. CHYMIATR.

que utilitatem magnam parti medicinae pharmaceuticę confert; verum etiam multis utilissimis arcanis, quæq; veteres dogmatici penitus ignoraverunt, medicinam locupletat.

Aphorismus IIX.

Chemia suas operationes omnes duobus instrumentis aggreditur & perficit: quorum alterum ignis est, alterum solvens, quod menstruum Chemici nominant. Horum beneficio illa verum à falso ac possibile discernit ab impossibili.

Aphorismus IIX.

Univerſus Chemiæ ambitus tribus principibus terminis, ad quos oēs ejus actiones unice collineant, circumſcribitur, quorū primus est, in ſuas partes eſſentiales unūquodque corpus, quod dividi hoc modo

A 3 aptum

aptum natum est, tribuere, illas à se invicem separare, & ab omni superfluitate vendicare. Secundus, easdem has substantias puriores, subtiliores ac efficaciores reddere. Tertius denique, corpora fixa, & ad dissecandum inidonea, ope convenientium menstruorum in formam magisterii vertere.

Aphorismus x.

Corpora omnia, in quæ suas operationes exercet Chemia, in tres quasi classes commodè dispescuntur, suntque aut vegetabilia, aut animalia, aut mineralia.

Aphorismus xi.

Eadem hæc corpora naturaliter sunt composita ex tribus substantiis elementaribus, sulphure videlicet, mercurio, & sale.

Apho-

Aphorismus XII.

Dictæ substantiæ forma, pondere, consistentia, proprietate, actione & virtute sunt inter se dispares, idq; pro differentia corporū: quam hæc omnia in potentia nihil sunt aliud, quàm sulphura, mercurii & salia.

Aphorismus XIII.

Calor omnis, quo quid calefieri, digeri, aut coqui potest, communis ignis nomine continetur, cui soli hos effectus præstare competit, idque vel modo viaq; naturali, vel intervētu alicujus materie, ut lignorum, olei, & quæ sunt ejus generis.

Aphorismus XIV.

Et si autem ignis, ratione diversorum graduum, effectuum etiam diversorum auctor existit: nihilo tamen minùs ejus qualitates istis

A 4 sunt

sunt limitibus coercitæ, ut frigidū
quid aut humidum producere ne-
queat. Imò nec compositū quod-
dam, quin semper maneat calidus
& siccus: quæ perpetua ejus natura
est, omnis mutationis expers. Ea-
propter neque suppeditare alicui
corpori humorem potest, quē nul-
lum habet, neq; rei suâ naturâ sic-
cæ & aridæ formam dare liquidam
& aquosam, quantumvis multi ita
falsò sint persuasi.

Aphorismus xv.

Res, quæ in igne tractantur, o-
mnes alterationem subeant, & de
naturalis sui temperamenti statu
quodammodo dejiciantur, necesse
est. Ac magis quidem, si vel vehe-
mentissimum eum vel diutius sus-
tinere cogatur: minùs, si remissior
fuerit, mora q; in eo brevior.

Apho-

Aphorismus XVI.

Quicunq; liquores vim habent corpora fixa & densa attenuandi & dissolvendi, eos non injuriâ solvendi quis vocaverit.

Aphorismus XVII.

Hos in tria genera rectè dispartimur, ut quidam eorum sint aquosi & insipidi: alii acuti & corrosivi: reliqui oleosi & sulphurei.

Aphorismus XIX.

Qui primo genere comprehenduntur, & revera sunt insipidi, illi vegetabilia, substantiasque animalium, vel per decoctionem, vel infusionem, saccharum item & salia, quæ ipso actu sint salia, dissolvendi facultatem obtinent, ultra quos fines vires suas non exporrigunt. Nolim tamen hoc ita accipi, quasi

quasi omnia hæc solventia substantias sulphureas rerum, in quibus sulphur prævalet, elicere possint. Aquæ enim cum oleo, quod ipsum igneæ naturæ est, sympathia nulla vel affinitas intercedit.

Aphorismus XIX.

Solventia acuta recludunt & dissolvunt corpora metallica & lapidea vi corrosiva spirituum acrium, qui, propter similem quandam ac homogeneam naturam, sal potentiale, quod in se reliquæ metallorum, lapidumq; substantiæ unitæ continent, dissolvunt. Ac huic dissoluto cum corpore suo aquoso, non secus atque oleum ceræ, adhærescentes, transformant ea accidentaliter, vel in liquores, vel pulveres subtilissimos, vel sali similes

les substantias, plane ad arbitrium Chemici. Nec verò sine corrosivo dissolvi in metalla lapidesve ullo pacto possunt.

Aphorismus XX.

Omnia metalla, markasitæ, lapides, conchyliæ, simul ac vel liquidam vel salinam formam sunt adeptæ, simplicia esse desinunt, vereq; dici res cõpositæ merentur. quandoquidem absque adjectione solventium in his formis neque consistere, neq; persistere diu possunt, usque adeo, ut, si illis priventur, has quoque pari ratione deponant, & tanquam postliminio redeant ad consistentiam solidam priorem.

Aphorismus XXI.

Solventium alia in formam liquidam resolvunt mineralia: alia in pulverem subtilissimum ea precipitant.

cipitant. Et, quæ solvunt unum corpus, intactum sæpe relinquunt alterum. Quæ se falsi associant, ab iis bona pax est Mercurio. Neq;, quod huic amicum est, cum sulphure quoque conspirat. Quæ de causa arbitramur, non dari in rebus naturalibus sive menstruum sive solvens, quod naturaliter & convenienter omnia corpora dissolvere, multò minùs proprietates eorum naturales & facultates integras, in una essentiâ conjunctas, extrahere queat. *Aphorismus* XXII.

Quicumque fusus supra corpus minerale fixum vel lapideum liquor / id in formam liquidam solvendo, aut in pulverem subtilissimum præcipitando agitur atque effervesceat: is corrosivus, quæ verè ac realiter talia sint, meritò accensetur.

tur. Atq; hæc quidem non sunt
 eadem atq; uniusmodi, sed tam sol-
 vendi potentiâ, quàm qualitatibus
 & proprietatibus specificis mirum
 in modum inter se dissident. Alia e-
 nim corrosiva sunt de genere vege-
 tabilium, alia ex substantiis anima-
 lium, alia ex mineralibus. Quædam
 naturalia, quædam naturalia atq;
 artificialia simul : simplicia item
 & composita : horum est usus
 intra corpus humanum, illorum
 secus. Neq; defunt, quæ, instar
 igris, usui sint, & quæ damno, ha-
 bitâ nimirum ratione doseos &
 modi utendi. Reperiuntur deniq;
 quæ specificè sint venenosa.

Aphorismus XXIII.

Quicunq; in liquore realiter in-
 sipido, nulliusq; omnino acredinis
 particeps, metallicum vel lapideum

corpus solvere se posse jactitat, omniaq; perē quē corrosiva, posthabita distinctione & respectu eorū, quæ suprā diximus, damnat: is aut crassam suam in arte ignorantiam, aut studium arcana occultandi, aut denique strenuum se impostorem eo ipso evidēter prodit, qui in gratiam eorum, qui corrosiva sine ratione detestantur ac extremē execrantur, tale quid comminiscatur.

Aphorismus XXI V.

Omnes spiritus acidi possunt in formam scissilem condensari, coagulari, ac in pulverem verti: eorum quinetiam quidam ita fixari, ut examen vehementissimi etiam ignis sustinere valeant, ut vel hinc, cujus illi sint naturæ, & ex quam substantia compositi, satis superq; collig

colligere liceat sapientibus.

Aphorismus xxv.

Solventibus sulphureis sive oleosis & combustilibus nulla est cū metallis & lapidibus convenientia; etiamsi quidam chemicorum in spiritu terebinthinæ, aut aliis oleis stillatitiis, modo non minùs ridiculo, quàm à principiis veræ artis alieno, hæc & solvere, & tincturis suis exsuere posse splendide gloriantur.

Aphorismus xxvi.

Aqua vitæ rectificata, & ab omni aquositate liberata, quam spiritum vini vulgò vocant, est liquor sulphureus, multùm subtilis, diaphanus, naturæq; cœlestis inter omnia alia sulphura. Is utut possit substantias lignosas atque resinosas dissolvere: sal tamen & saccharum sunt ejus

eius potestati exempta: atque idcirco multò etiam magis metalla, nisi imbuta priùs atq; imprægnata sint humore quopiam corrosivo. Experiatur quivis, quos velit, modos, five ii in oculos incurrant, five minùs, & vera hæc esse cognosceret.

Aphorismus XXVII.

Acetum destillatum, quando supra corpus quoddam lapideum nõ fixum, coralla, perlas, oculos cancri, ferrum item, stannum & plumbum fusum est, spiritus ejus acidus separatur, atq; se his corporibus affricat, & si iterum ab iis abstrahatur, mutatur pars ejus in spiritum, instar spiritûs vini, ardentē, quem spiritum stanni, plumbi &c. ardentem appellare Chemicis solenne est, quum tamen ipsissimus sit spiritus aceti, hunc in modũ alteratus.

Apho-

Aphorismus XXVIII.

Sunt liquorum quidam, qui infusi supra corpora quædam mineralia rubri evadant, aut aliter colorantur, id quod accidentaliter iis obtingit, non quòd tincturâ quandam ex corporibus his adtrahant.

Aphorismus XXIX.

Aquas tam vegetabilium, quàm animalium, si rectè se habere debent, necesse est prævia conveniente digestionem, & sine aquæ additione destillari, adque tempus circulari. Alioquin minoris erunt efficaciæ, temporisq; injuriis magis obnoxia. Ac notatu dignum est, partem earum, quæ primum prodit, bonitate reliquis præcellere.

Aphorismus XXX.

Quædam sulphura sunt adeò subtilia & volatilia, ut, additâ aquâ,

B salvo

salvo nativo odore & sapore, à corporibus suis separari possint è contrario quedam ita crassa, terrestria, & ponderosa, ut sine empyreumatis notâ non destillentur: unde pessimum sæpe retinent odorem, qui nequaquam est perfectè emendabilis.

Aphorismus xxxi.

Substantiæ sulphureæ, resinose, atque oleosæ, sive vegetabiles, sive animales in tria diversa olea per destillationem dividuntur: quorum primum leve, & subtilissimū quàm proximè à natura aëris abest: alterum crassius est & tinctum: ultimum viscosum, rubrum, ponderosum, vim exsiccandi habens, quàm cætera, majorem.

Aphorismus xxxii.

Benzoinum gummi est odoratum,

tum, & sulphureum in modum resinæ combustile; ex eo flores aridi, iterumque instar resinæ fusiles per sublimationem conficiuntur. Magna est nullibi non chartarum Chemicarum copia, quæ modos illud destillandi, toto, ut dicitur, horreo nobis admetiantur. Quorum tamen omnium vi compulsus discerptumque Benzoinum, ne guttulam quidem veri olei reddet, & quicquid hoc nomine venditatum hactenus est, tametsi odorem Benzoini mentitur, nihil tamen aliud, quam latibulum quoddam est, sub quo Benzoinum alienis liquoribus adulteratum occulitur.

Aphorismus XXXIII.

Salia vegetabilium possunt à propriis suis succis sine calcinati-

one separari. Interim tamen, quæ ex cineribus in propria sua aqua instar granulorum coagulatis, & à residentia sive parte causticâ, quam combustionì vel calcinationi debent, separatis, extrahuntur: Illa Salibus succorum, splendore, siccitate, saporis bonitate, & virtutibus ne latum quidem, ut ajūt, unguem cedunt. At, quæ obscura sunt, urinam odore, sapore calcem referūt, linguam corrodunt, instarq; tartari calcinati in aëre colliquantur, ea & minùs valent, & plus nocent reliquis.

Aphorismus xxxiv.

Sanguis, caro atq; ossa animalium, præter sal fixum, quod sali vegetabilium simile est, insuper & volatile quidpiã, quemadmodum & succinum, possident.

Aphor

Aphorismus XXXV.

Calidi & humidi, debitæ quæ digestionis beneficio salia quædam fixa, volatilia reddi possunt, ac apta, ut sublimentur.

Aphorismus XXXVI.

Tartarum hypostasis, sive sedimentum vini est, & si ratio habeatur ejus, quod in ipso prædominatur, sal quoddam vegetabile, mixtum terræ cuidam subtilissimæ, seu parti lutosæ, quæ fructificationis tempore vitis ad se allicuit, largiùs nimirum vel parciùs, pro diversitate soli, in quo eadem educatur. Manifesto namque usu venit, quod sint vina, quæ plus minùsve Tartari, quam alia, contineant, & consimiliter unum Tartarum magis lucidum, granulosum, salinumq; sit altero. Ipsum hoc, quem tradimus,

modo & compositum esse, reapse
deprehendet, quisquis ad depura-
tionem ejus oculos converterit.
Nam per hanc secretâ illa parte fæ-
culentâ, lucidum evadit tartarum,
instârque salis, crySTALLINUM. Ne-
que tamē ideò purum est merúm,
que sal, quemadmodum sunt salia
per medium calcinationis à vege-
tabilibus separata, sed alias adhuc
in se substantias complectitur,
quod duabus potissimùm rationi-
bus palàm fit. Nam neque in aqua
frigida, ut alia salia, liquatur vel
disolvitur: &, si igni submittatur,
aqua unâ cum oleo exhibit, ac ex
calce in fundo residuâ sal parabis,
album, & facultatis admodum
corrodentis. Hoc humiditatem
aëris in loco humido ad se pertra-
hendo,

hendo, in liquorem detergentem
unctuosumque resolvitur, quæ e-
jus natura quibusdam imposuit, ut
oleum id tartari appellarent, quum
tamen nihil aliud sit, quam sal tar-
tari resolutum. Dixi suprà, pro di-
versitate terræ, diversas quoque in
tartaro crudo qualitates reperiri:
addo, non rarò etiam perversas.
Quapropter censendum est, non
propter abundantiam tantum tar-
tari, sed & alias hujus perniciosas
qualitates, vini usum corporibus,
sæpe damnosum esse: ex quo va-
rios morbos, variis in locis, in ho-
mines invadere, etiam experientia
perhibet. Tartarum est quoddam
quasi vini fermentum. Sal ipsi⁹ prædi-
ctum qualitate terrestri & spōgiosa,
cujus beneficio spiritus acres ab o-

B

4

mnibus

mnibus omnino liquoribus avo-
cat ac imbibit, cūmq; iis penitissi-
mè se unit. Atque hac de causa ap-
propriatum est instrumētum, me-
talla aliāq; corpora fixa, à liquore,
in quo soluta sunt, modo jam cō-
memorato, liberandi, ut in formā
pulveris subtilissimi in fundo sub-
sidant. Mercurio hostiliter est ini-
micum; qui chemicè fixatus, inq;
formam pulveris aut aliam quam-
piam redactus, ut ut fortissimum
etiam ignem ferat, si tamen cum
sale hoc misceatur, vulcanóque de-
nuo subjiciatur, in formam dere-
pente pristinā redivivus profiliet.

Aphorismus xxxvii.

Quemadmodum sal princeps
corporum basis est & balsamus: ita
& Chemiæ in nobilissimorum &
preciosorum medicamentorū prę-
paratio

paratione, si quid aliud, utilissimè
 infervit. Advertendum est, suam
 cuique sali esse proprietatem, quæ
 ad illius differentiam quoque eva-
 riet. Sali, non ignis vehementia, nō
 multæ magnæq; sufflationes, neq;
 etiam instrumentorum varietates
 suum balsamum extorquent: sed
 artificis dexteritas temporisq; in-
 terrupta continuatio cœlestem il-
 lum spiritum de potentiâ in actum
 deducunt, ut, per invisibilem trans-
 itum, in gremiū adamatę sibi nym-
 phæ se insinuet.

Aphorismus XXXVIII.

Sal Armoniacum, quo uti Che-
 mia consuevit, duabus ex partibus
 est compactum, sale videlicet vola-
 tili, quod in fuligine lignorū, san-
 guine item, atque urinis animalium
 reperitur; & sale communi. Id
 quod

quod evidenter apparebit, si partem salis volatilis cum debita spiritus salis communis quantitate ad artis præscriptum misceas : sal inde Armoniacum, ejusdem cum sale Armoniaco vulgari qualitatis conficies. Quoniam ergo sal Armoniacum ex duabus tam acutis, subtilibus & penetrabilibus substantiis conflatur, mirum non est, spiritum nitri, aliasque aquas fortes ita ab eo exacui, ut aurum in liquorem transparentem, veluti experientiâ constat, resolvât. Idem sal cum metallis ac markasitis cōmixtum partem eorum in forma subtilissimæ fuliginis secum in alembicum evehit. Liquor ex illo destillari nullus potest, sed semper in sua consistentia sicca in altum exsilit, nisi fortean extraneus quidam

dam liquor ipsi accedat.

Aphorismus XXXIX.

Non est sal, in quo plus mysteri-
orum, quàm in nitro natura recon-
diderit. Ipso ortu est mirabile.
Nam, præterquam quòd ex pro-
prio suo ente, ut alia salia, crescat,
insuper etiam ex urina animalium,
quæ in bonam quandam atq; um-
brofam terram cõtinuò cadit, pro-
creatur: atque hoc bonitate & viri-
bus differt, ut ipsa animalia. Evul-
so semel ex terra nitro, restibile
manet semen, sive materia quædã
generans, ex quâ communibus e-
lementis innutrita id renascitur at-
que augefcit, ut ad tempus debitũ
vicissim possit inde erui. Ab exter-
nis recremētis & sordib. depuratũ,
Ala-

Alabaſtri inſtar ſplendescit. In omnis generis figuras transformatur, easque non minus nitidas & puras, quam si ex albissima cera forent. In laminas ductum tenuissimas, ut metallum, tinnit : dissolutumque postea in conveniente aquæ quantitate redit in lapillos. Foris signaturam aquæ, & qualitatem quandam glaciei inſtar frigida præ se fert, quantumvis linguam acriter feriat & mordicet : intus verò ad igneam naturam penitus concedit, atque idcirco, quando destillatur, spiritus ejus exæstuat, atque in modum flammæ penetrat in subjectum vas, facitq; inibi reflexionem, qualem Sol, quando vesperi ad occasum properans rubicundissimo colore cælum inficit. Ardet hic in potentiâ, ut
ignis,

ignis, dissolvitq; metalla, vel in pul-
veres subtilissimos, vel liquores
transparentes, id quod ipsi etiam
igni negatum est, ac, quod magis,
vim nullam formæ illorum essen-
tiali infert. Mercurii fluxilitatem
ad certum usque gradum cohibet,
atque ut hujus consortio nobile
quoddam, efficax, ac tutissimum
diaphoreticum producit, ita aliis
corporibus juncto illi, alii sunt ef-
fectus accepti referendi. Idem ille
spiritus addito metallo fixo, formã
Nitri vicissim induit, atque in igne
revera ardet, & viceversã ita fixa-
tur, ut ad vehementissimi etiam i-
gnis insultus integer obduret.
Tam multis, tamque præclaris, iis-
que beneficio Chemiæ manifesta-
tis arcanis dotatum est nitrum, ut
unicuique in rerum natura, Sali,
Mer-

Mercurio, sulphuri, hoc nomine,
palmam, si non præripiat, ambiguo-
am profectò faciat.

Aphorismus XL.

Corallia, Perle, oculi cancri, ma-
ter perlarum, omniâque conchy-
lia, & alia similia corpora, quæ me-
diæ sunt inter ossa & lapides natu-
ræ, marina, aut in aliis aquis nascē-
tia, aquam in se, oleumq; combu-
stibile, licet nō tam copiosum, quàm
ligna continēt. Horum cinis con-
formis est calci lapidum, ex quo,
quod vegetabilium salibus simile
sit, sal extrahi nullum potest. Tan-
tum substantia est terrestrior; gu-
stui, ut calx, apparens: non facile
solvitur: neque, ut alia salia solent,
in granula compingitur. Coral-
los hos perlâsque cum spiritu ace-

APHOR. CHYMIATR. 31

ti in forma salina præparatas chemi-
corum bona pars, sal corallorū
perlarūmve vocat, quum tamē re-
aliter non sint sal, sed corpora inte-
gra soluta, beneficio spiritus aceti
adhærescentis in tali formâ subsi-
stentia. Et, quum dicunt per mul-
tas cum aqua destillata evaporati-
ones dictos spiritus exhalare, sic ut
à corporibus his acrimonia omnis
exsulet, crassissimum errorē com-
mittunt, quem, si gustum tantum-
modo suum, libram, ignēmve con-
sulant, facili negotio ipsimet sint
agnituri.

Aphorismus XLI.

De corallis & perlis nullam sub-
stantiam separat aut educit vel spi-
ritus aceti, vel alia solventia : sed
corpora eorum interiùs permean-
do dissolvunt. Aliud autem
est

est dissolvere, aliud separare.

Aphorismus XLII.

De corallis non potest extrahi tinctura, quæ realis ac sincera sit, subsistens in seipsa, quemadmodum verbi gratiâ sunt tinctura rosarum, croci, &c. quæ reverà à corporibus suis separantur, ut neque tincturæ, neque qualitatum principum, quas possidebant, in his quicquâ remaneat. Occlamitet huius aphorismo, quicumque voluerit: integra semper illi sua constabit veritas, neq; ullo contrario exemplo poterit convelli.

Aphorismus XLII.

De lapidibus preciosis non potest separari tinctura, liquor, aut sed. Qui eos in vehementissimo igne cum sulphure, nitro, aut aliis salibus stratificatos calcinant, & post-

postmodum eorum substantias se-
parare, vel in liquorem reducere
fatagunt, duobus modis turpiter
alucinantur. Primò enim calcina-
tione hac omnem iis tincturam ad-
imunt, & temperamentum natura-
le alterando proprietates illorum
specificas deprædantur. Id quod
in magnete videre est, qui calcina-
tus virtutem adtractivam omninò
deperdit. Secundò ex illis hoc mo-
do calcinatis extrahunt aut disfol-
vunt partem salis extranei, quod
corpora, cū quibus calcinati sunt,
illis appegerunt, quòdque tam acu-
tum est, tamque corrodens, ac cal-
cinatum Tartarum. Atque illud
demum est, quod olei, salis, essen-
tiæ lapidum preciosorum nomine
magnificè insigniunt. Quod tamen
non magis ipsi competit, quàm ve-

risimile est, rem sua naturâ atque intrinsecus insipidam sal habere corrosivum. Par eorum error est, qui ex crySTALLIS oleum extrahere annituntur.

Aphorismus XLIV.

Talcum album est minerale, formam habens lapidis, squamosum, lucidum, resplendens, utperlæ; gustui insipidum occurrit, tactui molle atque unctuosum, odoris expers est, ponderosum: in igne permanet incombustile, destillatum, non plus liquoris, quam aurum emit- tit; non dissolvitur in spiritu aceti, succo citri, spiritu vitrioli, sulphuris, nitri, aqua forti, regia, multò etiam minùs in insipida. Non defunt tamen, qui se ex illo liquorem temperatissimum extrahere posse arroganter perhibeant, qui cùm bel-

bellam fœminarum faciem illibata-
tam conſervet, tum etiam rugis ob-
ſitam, aliisq; vitiis dedecoratam
emendat. Verùm infelicem eorum
errorem ſuccellus optati fruſtratio
ſatis coarguit. Ridiculum certè
eſt, talem eos in fornace vitrifi-
catoria, aliisq; vehementiſſimis
ignibus, quam maximè poſſunt,
calcinare, & nihilominus ab eò li-
quorem ſollicitare, quem, etiam
cùm crudum erat, negabat. Nón-
ne rationi eſt conſentaneũ, quem
ante calcinationem obtinere ab eo
non poſſunt liquorem, eundem,
illa peracta nunquam datum iri?

Aphoriſmus XLV.

Vitriolum compositum quid-
dam eſt, quod in imis terræ viſceri-
bus accidetaliter ex fortuito cohæ-

fulcrum substantiarum, Spiritus nimirum sulphuris mineralis, aquæ communis, & ferri sive cupri, cum superfluitate ex illorum minerâ, generatur, quod ad oculum ejus monstrabit dissectio, quam nos peculiari tractatu, anatomia vitrioli dicto, perspicuè tradidimus. In illo non est vel sulphur, vel alumen actuale, quod oculariter demonstrari possit; ipsum etiam alumen ex concursu aquæ, spiritus sulphuris, corporisque lapidei coaluit, quorum hoc efficit, ut forma, colore, & gustu à vitriolo differat. Sed neque sal est, neque rectè in salibus numeratur vitriolum. Substantia, quæ ex eo ad colorem purpureum reverberato extrahitur, non est propriè sal, sed spiritus sulphuris coagulatus, qui beneficio vulcani, à re-

à residentia mineræ vitrioli maximam partem secretus, in forma falis cum aqua separatur; eaque, si destilletur, præter pauculum tantum residentia mineralis, tota abit in spiritus. A vitriolo nequit separari substantia, quæ de natura sua sine additione aut artificio extrinsecus accedente somnium provocare, sopire dolores, omnesq; ardoris internos extinguere, vel aliorum nobilium anodynorum vegetabiliu loco esse possit. Pulvis iste subviridis vel flavus, quem chemici quidam, mediante præcipitatione, vel attractione per laminas ferri facta, separant, non est sulphur, sed pars mineralis & fixa vitrioli, cui nomen sulphuris vitrioli anodynini nequaquam debetur. Spiritus vitrioli acidus, sive primus ille subtilis, sive ul-

timus, oleum vitrioli dictus, sine additione non potest eò adigi, ut acrimoniam suam & facultatē corrodentem, solventēque cum dulci & saccharino sapore commutet, & si id fieri posset, proprietates tamen alias unā accerferet. Quum dubio procul res dulcis per proprietatem acidam, & vice versa, operari nequeat. Qui in hoc laborant, ii animo suo vanis speculationibus dedito, magis velificantur, quā ut arcanorum virtutes, certis suis finibus à Deo destinatas, in gradum suæ perfectionis eminentiorem evehere contendant. A vitriolo viridis quidam liquor abstrahitur, quæ tamen viriditas non est ipsi spiritualiter atque indivisim, ut aqua alteri aquæ, permixta: potius accidentalis quædam res & subtilissima

liffima fuligo cuprea, ab eo vicissim separabilis, sicut liquor is clarus limpidusve evadere possit. Idq; per hanc irrefragabilem maximã, quòd nihil sit in vitriolo, aquam' ipsius aut liquorem tingens, quàm cuprum.

Aphorismus XLVI.

Quanquam sulphur minerale ad ignem quemadmodum resina dissolvitur, & ob suam unctuositatem etiam comburitur: interim tamen non est artifex, qui ex illo per destillationem oleum separare possit, aut, si id tentet, nihil aliud in alembico suo vel recipiente inveniet, quàm purum putumque sulphur. Nec verò etiam acida illa substantia, quæ per combustionem ab eo separatur, oleum est, sed sal ejus fuliginosus, qui

qui fumi ad instar in aërem asccendit, meritoq; attracte ab illo humiditatis dissolvitur in liquore. Cui, cum neque combustilis sit, neque igni materiali minus, quam aqua contrarius, non rectè olei nomen vulgus imposuit.

Aphorismus XLVII.

Antimoniū, minerale est, compositum in naturâ ex sulphure combustili, Mercurio metallico fusili & fuliginoso, & sale quodam vitrificante; non est in eo tinctura substantialis, ab his substantiis distincta; sed varios, quos inducere potest, colores igni potissimum debet: non aliter, quam quum ex Mercurio, sale & sulphure minerali invicem mixtis, ac concorporatis, pulverem rubicundissimum, cinnabriū dictum, conficimus. Quod ipsum

ipsum tamen non obstat, quin iterum se jungi possint, ac Mercurius in pristinam suam formam prorumpere. Non itaque separari à corpore potest, quod in eo nullum est, neque eadem sunt, separare colorem, & artificialiter colorare. Cætera neque livorem in se habet antimonium, nisi accidentaliter, comburendo nimirum sulphur illud combustile, in certis instrumentis destillatoriiis aërem attrahere aptis. Tum namq; falsa illa fuligo in liquorem dissolvitur, non alio modo, quam de sulphure simplici suprà dictum est. Sunt hodièq; subtilia quædam ingenia, quæ dejectoriū illud reddere conātur, ita, ut more quorundam benignorum catartecorum vegetabilium hunc in finem à Deo præcipuè productorum, benignè, sècurè,

securè, & sine omni malæ alterati-
onis periculo, semper atque in o-
mnibus corporibus, humores pur-
gandos per inferiora tantùm dedu-
cat. Verùm omnes isti processus,
quos hanc in rem hæcenus scripse-
runt, si cum proprietatibus simplia-
cissimorum etiam purgantium ro-
sæ ac senæ comparentur, in nullo
vel loco vel precio poterunt con-
sistere.

Aphorismus XLIX.

Mercurius mineralis sive argen-
tum vivum, substantia est inter res
naturales maxime admirabilis. Ex-
trà aëri atque aquæ assimilatur, in-
trà ignem terramque refert. Equi-
dem compositum quiddam est, ni-
hilominus tamen in destillatione
tam se heterogeneum, quàm aqua,
exhibet, neque ars eum vel dissec-
care,

care, vel diversas ab eo substantias
separare valet. Potest quidem sub
variis formis delitescere, & diver-
sarum facultatum medicamenta
ex illo confieri: at hoc non impe-
dit, quin primam suam formam re-
petere semper possit. Chymici cer-
te, qui eum fixum reddere ad labo-
rarunt, quum se in hoc frustra es-
se animadverterent, nomen servi
fugitivi appositè ipsi indidere.

Aphorismus XLIX.

Plumbum non habet in se sal,
quòd actualiter, quoad colorem,
gustum & qualitatem sal sit, sed sal
quoddam vitrificans, multo verò
minùs saccharum in eo reperire
est. Unde forma hæc plumbi præ-
parati, quam sal aut saccharum Sa-
turni vocant, nihil aliud est, quàm
plumbum mediante aceto destil-
lato

lato dissolutum, ac in talem formā adductum, ex qua mixtione sapor hic nascitur, salvo interim plūbo, quod intra spacium quadrātis horæ reduci integrum potest. Par est de similibus, stanni, ferri, chalybis & cupri præparationibus judiciū.

Aphorismus L.

Ex argento non potest extrahi tinctura cærulea, sed alicujus additionis interventu in pulverem cæruleum vertitur, à quo argentum semper repeti potest. Omne etiam vitriolum, sal, aut crysalli argenti, res sunt cōpositæ, quæ ab hoc simpliciter non procedunt.

Aphorismus LI.

Ab auro non potest segregari substantia quædam potabilis, sed quomodocunq; præparetur, redire denuò in aurum. Hujus asser-

tionis

tionis inconcussam veritatem, uti
 & auri utilitates, modumque, quo
 chemicè id præparatur, plenè pla-
 néque demonstrabit tractatus no-
 ster, qui sub chrysiologiæ no-
 mine lucem propediem
 videbit.

*Sectionis primæ aphorismorum chy-
 miatricorum FINIS.*

APHOR.

APHORISMORUM

CHYMIATRICORUM

synopsicos

SECTIO SECUNDA.

Aphorismus 1.

Univerſum genus hu-
manum, propter trāſ-
greſſionem primi no-
ſtri parētis Adami, va-
riis atque innumeris
miferiis ac afflictionibus, morti de-
nique ipſi eſt expoſitum. Miseria-
rum principes ſunt, nuditas, fames,
ſitis, frigus, calor, morbi &c. Quo-
rum his potiſſimum præ aliis DEUS
opt. max. tanquam virgis utitur,
quibus in homines tam univerſim
quam particulatim ſeverè animad-
vertit,

vertit, quibusq; maximam eorum partem enicat & perimit. Atque id quidem non sacra tantum scriptura testatur, sed & longa temporum observatione ita comprobatum est, ut, qui id infitias ire ausit, eorum, qui Christiani sint, & sapiant, futurum putem neminem.

Aphorismus 11. *De morbo*

Quandoquidem ergo morborum omnium, mortisque ipsius origo prima à peccato est, constitutumque per immutabile & ineluctabile Dei decretum (præter cuius voluntatem ne folium quidem ex arbore decidit) ut hæc in homines grassentur, eosq; non merito solum primigeniæ & native corruptelæ, sed & quotidianorum peccatorum causa, ad finem usque mundi, variis modis adficiat: necessum est, vanæ suæ atq; stultæ
opini-

opinionis oppidò fallantur, quicūque ordinem hunc Dei per rem quandam naturalem interpellari, ac citra illius voluntatem sanitatē humanam fartam tectam confervari, protrahi denique vitam ipsam posse existimant.

Aphorismus III.

Pendent itaque, tam sanitas & vita, quàm mors morbiq; non à natura, sed à sola atque unica voluntate & arbitrio Dei: Jobo etiam teste, quando inquit: *ipse DEUS vulnerat & medetur: percutit & manus ejus sanabunt.* Et Amos dicit: *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Atq; hac inevitabili necessitate comparatum est, ut & patiatur homo, & moriatur postmodum. Unde consequens est, quod medicamenta, quę nihil aliud sunt, quàm

quàm media naturalia, morbis, nō
 fecus ac fami cibis, potusq; siti op-
 posita, non possint magis vel sani-
 tatem conservare, vel sanare ægri-
 tudines, quàm beneplacitum be-
 nedictiōq; divina illis permittunt.
 Nō alia profectò ratione, quàm de
 cibo dicit scriptura : quòd homo
 non vivat de pane solo, sed de ver-
 bo, quod exit ex ore Dei.

Aphorismus IV.

Hac de causamorbōrū alii sunt
 curabiles & breves; alii curabiles &
 longi. eorum, qui curationem re-
 spuunt, quidam diuturni, qui non
 nisi cum vita ipsa ab homine rece-
 dunt : quidam acuti, qui non ita
 multis diebus, maximam partem
 eorum, quos adorti fuerint, confi-
 ciunt : quidam acutissimi, qui ho-
 mines vel de subito, vel paucis ho-

D

ris,

ris, longoq; ante tempore, quàm iis possit medicamētis succurri, è medio tollunt.

Aphorismus V.

Ex quo illud conficitur, officiũ medici his quasi finibus terminari, ut videlicet aut morbos, qui curationem admittunt, quàm potest, citò, tutò & jucundè, ad præscriptũ regularum canonumq; medicinalium curet: aut incurabiles diuturnosq; palliet, ac ex parte levet: semper deniq; pio suo & bono consilio præstò sit, ad supremam benedictionem, quicquid agit, referendo.

Aphorismus VI.

Atq; hæc licet ita sese habeant, nihil tamen obstat, quin res naturales certis sint ordinib. gradibusq; distinctæ, ac medicamenta bonitate & præstantia, tam ab infita virtute,

re,quàm modo præparandi profes-
 ctâ invicem se excedant. Certum
 namq; est, quemadmodû mustum
 turbidum impurumq; longè est in-
 frâ vinum: ac, ut panis ex pura fari-
 na confectus beneq; coctus granû
 crudum exsuperat: ita consimiliter
 medicamētum subtile, purum, be-
 neq; præparatum, ei, quod minùs
 tale est, meritò venire anteponen-
 dum. Etenim in pura & spirituali
 rerum substantia, propriisq; earun-
 dē elemētis, nō in terrestri illo cor-
 poris crassamēto, impuritatis, mul-
 tis & superfluitatib. referto, vis me-
 dicatrix residet. Per quā rationem
 colligitur, medicamēta chymica in
 universum omnia, puritate, subti-
 litate, penetrantia, ac proin quoq;
 efficacia, lōgè esse supra vulgariū, q̃
 crassè præparantur, conditionē. In

his n. purū cum impuro permisce-
tur, ac per longam decoctionē pars
subtilis in auras subvolat, denique,
quod reliquum est, pravam quan-
dam, à vasis cupreis, in quibus co-
quitur, qualitātē sortitur.

Aphorismus VII.

Medicamenta illa generalia, si-
ve quomodocunq; ea quis appel-
lare velit, quibus tanquam basibus,
pars medicinæ pharmaceutica uni-
versa innititur, qualia sunt Vomi-
toria, Catarctica, Sudorifera, Diu-
retica, Cordialia, Alexeteria & An-
odyna, si diligentissimè secundum
ordinem artis chemicæ præparen-
tur, tam in curandis morbis sanabi-
libus, quàm insanabilibus pallian-
dis, operationes suas, multò prom-
tiùs feliciùsve, quàm medicamen-
ta ordinaria, perficiunt. Quin etiā
in

in morbis desperatis, atque ubi de ægri salute ferè conclamatum est, præcipuè verò in acutis, malignam horum subtilissimamq; materiam peccantem edomando, naturæq; ad hos expellendum suppetias ferendo, præsentiori sunt, quàm hæc, auxilio. Eodem fanè modo, quo, de scripturæ etiam testimonio, vinum subtile & fragrans calorẽ nativum cõservat & cor reficit, multò, quàm aqua communis, efficacius. Nolo hîc quicquam derogare medicis illis, qui chemiæ cognitione destituti, aliis medicamētis uti coguntur: potiùs eos, ut chemiæ operam dent, seriò velim commonitos. Sed neq; animus est ab usu medico excludere particularia medicamenta, in quacunq; forma existant, quam vel necessitas, vel lon-

go usu est experientia cōmonstrata
eorum virtus requisiverit.

Aphorismus VIII.

Sicut morbi à variis diversisq;
causis oriuntur: ita in eorundē cu-
ratione, quemadmodū suprà quo-
que dictū est, diversa adhibeantur
medicamenta, oportet. Naturam
quippe ipsam videmus, non per u-
num emunctorium, degenerem in
corpore humano materiam, corru-
ptosq; humores exturbare. Qui se
medicinam universalem, omnium
omnino morborum, tam curabili-
um, quàm incurabilium domitricē
possidere profitentur, neq; re ipsa &
effectis hanc comprobant, ii & in-
grati sunt in Deum, & in proximū
insigniter crudeles. Hoc agere de-
bebant isti nugivenduli, si tam di-
vinum ipsis donū esset concessum,

ut

APHOR. CHYMIATR. 'ss

ut clarissima eorum in ægros existerent merita, nomenq; operũ & curationum magnitudine inclaresceret, quod editis, de re, quam nullã habent, libris conspicuum reddere frustra affectãt. Nam quemadmodum militem bonũ judicamus, qui arma bene tractare noverit: ita & medici præstantia omnis ex curationibus elucet.

Aphorismus IX.

Omnia medicamenta, sive simplicia, sive composita, generalia vel particularia, quomodocunq; præparata, cum ratione, modoq; principiis Hippocraticis consentaneo, usurpanda sunt. Neq; enim in quatuor istis matricibus sive elementis reperitur, neq; artis beneficio fieri potest substantia tam tẽperata, quæ

non offendere naturam possit, si temere & sine accurato iudicio eâ quis utatur.

Aphorismus X.

Quandocûq; Chymicus corpus dividit, atq; ex eo substantias separat, unâ etiam proprietates à naturali compositione proficiscētes dividit & separat. Unde, quisquis has integras servare velit, illas etiam ab se invicem non divellat necesse est.

Aphorismus XI.

Aquæ simplices vegetabiliû destillatæ, non habent in se qualitatem prædominantem, virtutesq; corporum, à quibus eliciuntur. Albæ enim quum existant & insipidæ, facile dispicitur, quòd sulphure sint & sale destitutæ, quæ tum proprium sunt virtutum principum domicilium, tum colorem mixtis, saporēq; con-

contribuunt. Tametsi autem sint aquæ, quæ odorem corporum suorum referant, ut sunt aquæ rosarum, majoranæ, rorismarini, lavandulæ, origani & aliæ: multum tamen illis deest eorum, quibus integra perfectaq; corporum essentia completur. Tantùm sulphur subtilissimū, oleūve volatile, quo vegetabilia hæc prædita sunt, secum avehunt, tinctura aliisq; substantiis post se relictis. Atque idcirco nō quasi integrorum, à quibus eductæ sunt, corporum virtutes exequent, sed effectuum, qui per certam experientiam innotuerunt, habita ratione, usurpari debent. Inserviunt medicinæ potissimū pro vehiculis, aut ad præparandum alia medicamenta, ut decocta, infusiones, extracta.

Olea omnia vegetabilium sive herbarum sint, sive seminum, radicum, aut aromatum &c. per vesicā aut alio modo destillata, quæ proprium suorum corporum odorem saporēve habent, sunt multò, quàm olea per expressionē aut infusionē, calidiora, subtiliora & penetrantiora. Administraturus ea internè omnium primò & maximè de dosi sollicitus esse debet, quum ab una gutta olei cinnamomi, perperam sumpta, vehementius, quàm à drachma integra pulveris ejusdē, inflāmetur corp⁹ & incalescat. Deinde de vehiculo cōveniēte sibi pspiciat, non solùm, ut calorem eorū immodicū attemperet, sed & vim penetrādi nimiam infringat, omniāque ad differentiā oleorū ipsorum mode-

moderetur, quorū non una omniū
est penetrantia, calor, aspredo, &
subtilitas, quæ singula odoratu &
gustu facile est dignoscere. Eandē
etiam cautelam animadvertendū
est in usu externo, ut scilicet appro-
priato vehiculo unguētofo permi-
sceantur, ne nimio opere vel excalfa-
ciant, vel incidant, vel inflammēt,
vel cutem etiā excorient: id quod
quibusdam usuvenit.

Aphorismus XIII.

Olea omnia vegetabilium terre-
stria, ponderosa, tenacia & resino-
sa, quę per ebullitionem à corpori-
bus suis non separantur, neq; instar
oleorum suprā commemoratorū
in altum elevantur, quum sine cor-
porum suorum combustionē de-
stillari nequeunt, empyreuma sem-
per redolent, quocunque etiam
modo

modo rectificentur : id quod manifestum est, in ligno juniperino, buxo, guajaco, ebено & aliis. Usus horum oleorum tantummodo externus sit, quum internè sumta stomachum offendant, aggraventq; cerebrum. Quod si quis internum quoque harum resinarum usum affectet, is per spiritum vini in formā extracti eas redigat. Retinebunt hoc modo odorem saporēve, ac in forma pilularum vel simpliciū, vel aliorum medicamentorum, admixtu compositarū tutissimo poterunt internè adhiberi.

Aphorismus XIV.

Oleum succini, quod per retortam lento igne in arenā summa cū accuratione destillatur, usurpari intus potest. Qui destillationē ejus reiterant, ut id clarificent, quū hoc modo

modo calidius plus justo & acutius fiat, neque usui interno conveniat, in re inutili & supervacanea, nimis videntur curiosi. Quod majore ignis vehementia propellitur oleū, ejus est in accidentibus externis usus. Idem de aliis etiam affinium corporum omniumq; adeo gummatum ac resinarum oleis intelligendum est.

Aphorismus XV.

Tria sunt præcipuè olea, multū calefacientia, penetrantia, ac detergentia, quæ per artem Chymicam bono chirurgico confiunt: oleum de lateribus, philosophorum dictum; petroleum rectificatum, oleum Saponis Veneti vel Hispanici. Sunt hæc ad resolvendum & tollendum contusiones corporis, partēsque laborantes à corruptela defen-

defendendum insignis efficacię, & si dextrè usurpentur, effectuum præstantia, omnibus tantum non oleis antestant quam longissimè.

Aphorismus XVI.

Olea ex axungis & pinguedinibus animalium, ipsis axungis sunt calidiora & penetrabiliora, aliisque insuper, quam hæ, qualitatibus pol-
lent. Ideo ipsarum potius substantiarum, quam oleorum usus sit, omni-
que cura provideatur, ut sine ad-
ustione hæ habeantur, beneque co-
lata & depurata, in vasis plumbeis,
ne rancescant, adserventur.

Aphorismus XVII.

Oleum cranii humani est mul-
tū calidum, facultatis detergen-
tis, empyreuma graviter redolens.
Qui id in epilepsia exhibent, vana
potius

potius opinione, quam certa im-
 mota; ratione impelluntur. Cra-
 nium quidem ipsum qualitatis est
 siccae ac frigidae, habetque in se vim
 conglutinandi ac reperiendi,
 ratione cuius subtiles istos ac acres
 spiritus, qui sua mordacitate cere-
 brum vellicando & compungendo
 paroxysmos epilepticos caussan-
 tur, condensat ac repellit: id vero
 de oleo nequaquam affirmari pot-
 est. Unde rectius sibi consulerent,
 quo in forma pulveris subtilissimi,
 non tamen calcinati, cranio uterentur,
 aut id cum spiritus vitrioli mo-
 dica quantitate, sic, ut acrimoniam
 nullam nancisceretur, attenua-
 rent. Par est de aliis quoque ossi-
 bus iudicium.

Aphorismus XVIII.

Impossibile est olea à sanguine &
 carni-

carnibus quorumcunq; etiam animalium sine adustione destillare. Neq; virtutibus corporum suorum olea hæc respondent. Propter deterrimum putidissimūq; odorē usus eorundem internus sit interdictus. Externè quidem, propter facultatem, quam habent, salinam, deterisivam ac penetrantē usurpari poterant: at verò, quoniam natura abundè remediorum, quæ iisdem, quibus olea hæc, viribus instructa sint, produxerit, iis uti consultius erit, fœtentibus istis oleis, qui spiritus gravissimè perturbant, ægrosq; sæpe non parum lædūt, penitus atque penitus exfulare iussis. Possūt nihilominus sanguis caróq;, vel per extractionem, vel per reductionē in mumiam, atq; inde in pulverē, nostris usibus commodè adaptari.

Apho-

Spiritus aquosus & salinus, qui per destillationē ex sanguine prodit, substantiarum omnium, quæ per artem chemicam ex partibus animalium separantur, est utilissimus. Nam quum sal in se contineat volatile, multò, quàm reliqua salia omnia, subtilius ac spiritualius, instarq; spiritus vini in balneo Mariæ elevetur, facile à calore nostro concitari poterit, ut venas ac arterias omnes, aliosq; corporis meatus, qui aliis medicamentis non ita pervii sunt, facultate sua detergente & aperiente, velocissimo quasi impetu, pervadat. Unde multorum acutorum & periculosissimorum affectuum, vel solitario, vel aliorum medicamentorum consortio, præsentaneum est remedium, ultrà quàm

E credant

credant ii, qui nullam inde experientiam sunt consecuti. Quanquã autem destillari nequit, quin empyreuma quidpiam sapiat: interim tamen ita potest rectificari, ut vel nihil vel minimum odor iste offendat, &, si quam fortè offensiunculam delicatioribus adferat, ea tamen cum utilitatibus, quæ ab eo redundant plurimæ maximèq; nequaquam veniat comparada. Hoc modo ut præparetur spiritus iste, cum singulari quadam in chymicis experientia, requiritur etiam, ut quis naturas rerum diversas non vulgariter, sed exactissimè cognoscat.

Aphorismus XX.

Omnia salia volatilia aut fixa vegetabilium aut animalium instructa sunt qualitate non minùs calida

da & sicca, quàm detergente & aperiente, unde in expulsiōe humorum superfluatorum naturæ non parū auxilii conferunt. Quamquam autem negari nequit, reservari in sale aliquid proprietatum ejus rei, à qua separatū est, integras tamen illas, quemadmodum de aqua oleisq; supra etiam diximus, nequaquā obtinent. Salia instar granulorū cōformata, gustuiq; non inconveniētia rectè intra corpus sumuntur. Verūm, quæ calcis sunt similia, atq; in aëre dissolvuntur, caustica, ac magnopere corrodentia, ea usui tantummodo chirurgico destinantur.

Aphorismus XXI.

Aquæ vitæ nomen à triplici potissimū ratione deducitur: Quarū prima est, qđ in eā corruptio nihil

juris habeat, quæ tamen alias aquas
liquoresq; depopulatur. Etiam si
autem in auras exhalet, ac evane-
scat, non tamen corrumpitur. Se-
cundò omnium omnino vegetabi-
lium quoddam est quasi balsamū,
tertiò deniq; vitam ipsam conser-
vat ac tuetur, non tantum quod
cor exhilarare, calorēq; nativum
roborare valet, sed quod & cujusli-
bet grani, ex quo ad vitæ sustentati-
onem panis cōficitur, princeps est
& primaria substantia. Facile com-
buritur, igneæq; est naturæ, cujus si
magnam etiam quantitatem sub
campana incendas, nulla tamē ex
ea prodibit fuligo: unde & subti-
litas ejus puritasq; conspicitur, ne-
que injuria sulphuris cœlestis no-
men ipsi à chymicis fuisse inditū.
Qualitas ejus immutabilis est. Nā,
quan-

quanquā vinum merito cōtrariarū
 substantiarum, ex quibus (quem-
 admodum in anatomia mea anti-
 monii ostendi) compositum est,
 calefacit & refrigerat, idem tamen
 aquæ vitæ attribui nequit: cujus, si
 pura sit ac à phlegmate omnino se-
 creta, calida perpetuò & penetrans
 facultas deprehenditur. Quicunq;
 aqua vitæ pro vehiculo omnium
 omnino medicamentorum abu-
 tuntur, eamque in omnibus mor-
 bis, sine causarum eorūdem distin-
 ctione, in omni corpore, tempore
 & loco propināt, sibiq; stultè ima-
 ginantur, quod qualitatem calidā
 occultet, cumq; rebus, quibus jun-
 gitur, in diversas causas morbificas,
 tam calidas & siccas, quàm frigidas
 & humidās cōspiret: illi vehemen-
 tissimè errant, suāq; culpa sæpicule

mittunt, ut aqua potius mortis,
quam vitæ dici mereatur. Ex illa
variis herbis aromatisq; associata
variarum etiam virtutum usumq;
aquæ compositæ emergunt. Qua-
rum tamē nimius abusus fraudi sæ-
pe est vitæ multorū, præsertim eo-
rum, qui debilissimæ sunt constitu-
tionis, calidi sicciq; temperamenti,
cerebri infirmi, qui extenuati, fe-
bribus, internis diuturnisq; obstru-
ctionibus, corruptioni & inflāma-
tioni partium nobiliū obnoxii, epi-
leptici itē & tremulenti, & qui cor-
dis palpitacione infestatur, &c. An-
cillatur chemiæ in extractione sub-
stantiarum vegetabiliū, inq; vario-
rum medicamentorum præparati-
one. Res quasdam meliores reddit,
corrigitq; ut: Extracta scammonii,
colocynthidis, aliorumq; purgan-
tium

tium acrium. Nam, quādo evap-
 rat, aufert secum unā substantias vo-
 latiles malignas, acutaq; eorum &
 corrosiva salia post se relinquit: ē
 contrario autem aliorum, ut Senæ
 Aloes, Rosarum, Rhabarbari & si-
 milium purgantium benignorum
 facultatem deterit, eam quidem ob
 causam, quod sulphur eorundē vo-
 latile perdat, & bonum tantū sal
 reliquū faciat, in quibus junctis vis
 purgatrix benigna sita erat. Quā-
 obrem cautū esse rationeq; duci o-
 portet, eū, qui aqua vitæ uti velit:
 cultelli acuti exēplo mōnitus, qui
 per abusum plus officit, quā pro-
 ficat, si dextrē usurpetur.

Aphorismus XXII.

Acetum destillatū, utut qualita-
 tis sit frigida & sicca, primaq; spō-
 te asstringat & repellat, quēadmo-

dum de eo aliisq; liquoribus acidis communis fert medicorū opinio: nihilominus tamē pro certo habēt experti chymiatrī, quod à parte aquosiore separati illius spiritus, inque consistentiam salinam cū corpore quopiam lapideo aut minerali, nihil minus frigido & sicco, coagulati, aperire possint, sudorēsque concitare fortius, quàm res aliqua amara, atq; evidenter calidæ qualitatis. Notandum, quòd ab aceti destillati simplicis solitariiue usu interno penitus sit abstinendum.

Aphorismus XXIII.

Tartarum crudum per viam ebullitionis aut infusionis depuratum, reductumq; in cremorē, crystallos, aut subtilissimum, albisissimumq; pulverem, acidum tartari nobis vocatum, acrimoniam habet

bet gustui non inamabilem. Deterfivum est, apertivū, facultatisq; laxantis. Feliciter usurpatur vel solitariē vel in linctibus, confectio- nibus & apozematis ad aperiendū, detergendum, atque ex parte con- fortandum. Quinetiam medica- menta purgantia leviora, ut rha- barbarum, acuit, corrigit, saporē- que iis conciliat gratiores, quū- que incidat, non communiter tan- tum, ut res acidæ, sed & insuper ut salinæ assolēt: in quibus illud mor- bis, quibusq; corporum constitu- tionibus, conveniat, nec ne, accu- ratè videndum est. Ejus calcinati usus intra corpus per se nullus, sed mixti cum spiritu vitrioli. Tum e- nim duo hæc corrosiva se invicem mitigant, & quasi exarmant, com- positumq; inde nascitur, quod salis tartari

tartari vitriolati nomine venit, infervitq; medicinæ pro sudorifero & diuretico, quemadmodum ab aliis quoq; chymicis scriptum est. Spiritus, qui ex tartaro abit aquosus, licet empyreumatis nota ipsi inusta sit, nequaquam tamen hac de causa usus ejus internus suspectus esse debet: securissimum quippe est, & efficacissimum medicamentum diaphoreticum, subtile & penetrabile, multis morbis accommodatum, modo, quem nullibi non inculcant chymici.

Aphorismus XXIV.

Spiritus falis communis acidus, purus, atq; apprimè rectificatus exquisitissimum est diureticum, ac præterea appetitivum, deterfivumq; universale, ut non viscerum tantum regionem obstructam aperire possit & detergere, sed & sanguinem grumosum
venis,

venis, locisq; à centro etiam remotissimis infarctum attenuare & dissolvere. Putredini mirabiliter resistit, naturamq; collabascentem in diversissimis morbis recreat ac erigit. Neq; tamen interea non requirit medicum prudētem & circumspectum, qui eum tacitè & convenienter administrare noverit.

Aphorismus XXV.

Sal armoniacum salium omniū subtilissimum est, quodque magis, quàm ullum aliud penetret ac corrodat, sicut aquæ forti admixtū aurum etiam, ut priore sectione dictū est, dissolvat. Quidam id dant intra corpus : neque ego reluctor, quin, si aliquoties cum sale communi sublimatum sit, in certis casibus intrò possit sumi : nihilominus tamen, tam aliis de causis, quàm quòd

quòd spiritibus admodum corrosivis, atque odore & qualitate spiritibus vitalibus inimica præditum est, usum ejus internum reprobò, aliis medicamentis, naturæ humanæ familiarioribus, ejus in locum surrogatis.

Aphorismus XXVI.

Nitrum commune depuratum, chymiceq; præparatum, ac in formam, quam sal prunellæ vocant, adductum, etsi qualitatis est, ut reliqua salia, detergentis atque exsiccantis, nihil tamen hoc impedit, quin evidentissimum sit refrigerium ac sitis levamentum, neq; non ardores immensos in febribus ardentibus, Ungaricis & malignis extinguat, consopiatq; dolores à magna inflammatione caloreque interno ortos, plus quàm aliud aliquod medicamentum.

dicamentum. Mirum est, quid medicis quibusdam scrupulosioribus in mentem venerit, ut, impulsu levium quarundam rationum, quas ex qualitate nitri siccante & detergente exsculpsere, usum salis prunellæ in dictis morbis formidarent, aliisq; superciliosè interdicerent, jacturam suæ auctoritatis potiore æstimantes, ægrorum salute.

Aphorismus XXVII.

Magisterium perlarum crudarū, cum spiritu aceti in talem formam reductum, ut in aqua dissolvatur, melius est iis, quæ vel cum solventibus mineralibus, vel ex perlis calcinatis, quarum per calcinationem virtus excellentior omnis intercidit, elaborata sunt. Meritò quidem id reponendum est in censum preciosorum bezoarticorum cordialium,

lium, quòd nò solum sit cordi confortando, verùm etiam in conveniente dosi datum putrefactioni à venenis calidis resistat, & quod errabundos in corpore malignos vapores, qui in febribus putridis continuis, malignis & pestilentialibus, spiritus vitales inficere ac labefactare minantur, coerceat, eosq; persudores ac insensibilem transpirationem manifestò consumat; At quod Phthisicis & Hecticis, respectu febris & ariditatis, auxilii quicquam conferat, irrorando scilicet cerebrũ, humidum radicale restaurando, calorẽ præternaturalem extinguendo, idq; instar rerum frigidarum & humidarũ, quales & perlas esse vanè quidam sibi imaginantur, quum tamen medicorum uno omnium ore frigida & sicca pronunciantur.

nuncientur : id verò nullum est.
Quin potius ægris his dāno sunt,
non ratione perlarum, quarum est
qualitas temperata, sed ex accidēte
ratione nimirum spirituum acriū
ipsius aceti, qui perlis adhæserint,
tantumq; abest, ut humectent, aut
restaurent, ut contrarios effectus
præstent, incidant, sudorésq; cau-
sentur: per quos consumtus humor
alimentarius deperit, quem sartum
potius tectumq; servare oportebat.
Et si maximè vis quædam hume-
ctans in perlis deprehenderetur,
quisquis tamē eas in magisterium
liquorémq; penitus insipidum, o-
mnisq; alienæ acrimoniæ expertē
reducere nesciret: is, quantum di-
ctos quidem morbos attinet, per-
lis super porphyrium, modo vulga-
ri subtilissimè tritis, cūque aqua
rosa

rosarum combibitis, multò uteretur laudabiliùs, quàm vel magisterio cum spiritibus acribus præparato, vel pulvere earundem, cum sale tartari, posteaquam in spiritu aceti solutæ priùs fuerant, præcipitatarum. Qui quidem pulvis etsi gustui evidenter acrem se non exhibeat, summaq; cum industria lavetur, semper tamẽ partem quampiam spirituum aceti salisq; tartari furtim occultat, sibiq; reservat. Quicunq; negant, pulverem perlarum modo communi præparatũ, esse cujusdã efficaciz, in gravi hærent errore, cujus eos non experientia tantũ ipsa, sed & ratio evidentissima cõvicerit. Nam ex eo, quòd perle, si super parvum ignem in copia comburantur, alterantur fumumq; reddunt ac aquam, evidens fit,

fit, esse in iis partem, quam calor fermentativus stomachi, qui cum falsedine quapiam & acrimonia conjunctus semper est, digerere possit. Cominentum itaque alchymisticum hoc est, opinioque erronea, cujus me quoque assecclam olim professus sum. Nunc verò rationes has experienciâ consequutus, aliûs sum mentis, agnitæq; veritati, cui sanctè nemo non medicorum obstrictus esse debet, manus dudum dedi.

Aphorismus XXVIII.

Varias corallorum præparatorum rationes passim tradunt chymici quarum omnium optima est, quæ corallos crudos, per acetum destillatum in magisteriû

F

redu-

reducit. Hoc namque modo longè efficacius & manifestius principales suas facultates, quæ ipsis tribuuntur, exferunt coralli: qui cum calcinantur, inq; liquoribus mineralibus corrosivis cum spiritu vini mixtis dissolvuntur, vires alias à natura sua longissimè diffitas nanciscuntur.

Aphorismus XXIX.

Et si vel oleum, vel aqua, vel sal vel tinctura de lapidibus preciosis extrahi nequit: nihil tamen obstat, quin ope quorundam solventium congenerum, possint inde nobilissima magisteria cordialia confici: quorum granum unum potioris est in multis morbis efficaciam, quàm grana triginta & ultra, eorum-

eorundem vulgariter preparatorū.
Verūm res hæc uti ab usu commu-
ni est remota, ita neque cuivis chy-
mico obvia.

Aphorismus xxx.

Talcum, quomodolibet etiam
præparatum, effectus istos, quos in
facie perpolienda, de ipso quidam
perhibent, nequaquā præstat: mul-
tò verò minùs ad maculas omnes
tollendum, emendandumq; faciẽ
generale est præfidiū. Nam quum
diversis de causis tam generalibus
quam particularibus, neq; tempe-
ramentis, neq; ætatibus, neq; circū-
stantiis iisdẽ facies vitietur, reme-
dia quoque non eadem atque uni-
usmodi perpetuò requirit.

Aphorismus xxxi.

Vitriolo duo principalia remedia

F

2

acce-

accepta ferimus, quorum primum,
quod ex eo de sua terra minerali
defœcato, & in formam salis gra-
nulatı candidi sive incarnati redu-
cto conficitur, præstantissimum
est & securissimum expectorans, &
vomitorium deterſivum, multis
morbis accommodatum, quem-
admodum fusiùs in Emetologia
mea explicui. Secundum spiritus
ejus est, per destillationem ex eo e-
licitus, qui stomachum ac epar præ-
cipuè corroborat, putredini vene-
nisq; resistit, extinguit sitim feбри-
lem, febrıumque ipsarum materi-
am potiore absumit, multis de-
nique aliis utilitatibus abundat,
veluti id & apud omnes chymicos
in confesso est, & ego in anatomia
mea vitrioli plenius ostendi. U-
furpari

surpari debent duo hæc cum judicio non parùm accurato, ac ad regulas medicinales composito. Nō sunt namque panacæ, uti quidem sibi persuasere: quin propter qualitates acres & incisorias non possunt nō graviter offendere, si dentur in corporibus, morbisq; quibus non competunt.

Aphorismus XXXII.

Sulphur depuratum per sublimationem, ac attenuatum, balsami ad instar corruptioni resistit, omnibúsque infirmitatibus à causa frigida & humida profectis accommodatum est: venenis adversatur, & magis quàm alia aliqua res aërem infectum purgat. Balsamum ex floribus ipsis cum spiritu tere-

binthinae preparatum non tantum affectibus supra dictis, sed & ulcetibus, putridis, aquosis & antiquis, rupturis intestinalibus, fracturis ossium, ani exitui, uteri procidentiae, atque aliis denique casibus multis ad propriatum est remedium. Spiritum acidum per campanam vitream destillatum non puto qualitatibus manifestis à spiritu vitrioli differre, nisi quod simpliciore gravioréque, quam hic, qualitate praeditus videatur. In hoc enim si non accuratè rectificatus sit, acrimonia instar rei metallicæ insuavis se offert, profecta, ut arbitror, à fuligine quadam metallica, quæ in fine à vehementissimo igne compulsa, cum spiritibus profilit in recipiens. Cui tamè malo diligenti rectificatione facile occurrì poterit.

Aphor

Aphorismus XXXIII.

Antimonium, tametsi id multi medici, qui proprietates ejus juxta cum ignarissimis sciunt, maledico ore cavillentur, dat nobis vomitorium, omnium, quæ à primis usque temporibus ad hanc nostram ætatem in usu fuerunt, efficacissimum, nobilissimum & tutissimū, quod nulla symptomata venenosa producit, neque ullo modo corpus lædit, nisi fortean præparatū sit cum rebus, quæ nocere possunt, aut ad ministratum ab eo, qui medicinæ ignarus. Beneficio aceti optimum nobis fudoriferum depromit, quod 4. vel 5. granorum pondere fudores fortiter prolicit, & in multis morbis multū cōducit. usus

F 4 præ-

præterea antimonii est in chirurgia. Quoniam autem hac de re fusse differui in anatomia mea antimonii, ne actum hîc agere videar, hoc in loco operosius hæc repetere supersedebō.

Aphorismus XXXIV.

Argentum vivum, etiamsi ejus usu interno medici antiqui abstinerint, qua de causa hodièque à multis, tamquam venenum proscribitur, ac chymia id ita mortificare nesciat, quin semper pristinae suae formae possit restitui : mater tamen illa artium experientia nos edocuit, quòd verum sit luis venereae antidoton, potentissimum in cheirurgia medicamentum, quodque chymia id usui nostro egregiè

norit

norit accommodare. Ut vomitivum fiat, modus optimus præparandi est, cum antimonio id destillare, inque pulverem album & insipidum, quem Mercurium vitæ vulgò vocant, redigere. Quod attinget præcipitata Mercurii, eaque sive rubra, sive flava, turpetha mineralia appellata, quum per aquas fortes, spiritus sulphuris & vitrioli, qui acrimoniam suam ipsis communicant, præparatio eorundem instituatur; ideo multò vehementiùs, quàm Mercurius vitæ corpus commovent, salivationemque insuper causantur. Usurus Mercurio præcipitato intra corpus, præfero illum, qui sine additione, solo ignis interventu, conficitur: Proximum illi locum tribuo, quem cum fer-

ro & chalybe corrigit, & lapidis philosophici nomine insignit Leonhardus Fioravanta, saltem bene præparetur, atque à spiritibus aque fortis corrosivis diligenter sequestretur. Mercurius sublimatus dulcis, tutissimum est medicamentum, & specificum purgans, pueris unice destinatum. Nam in adultioribus parum operatur, nisi in magna dosi exhibitum, actum salivationem facile concitat. Præcipitatum album, quod catharticum mercuriale vocant, in lue Venerea, aliisque morbis, quorum à tartaro aliisque facibus in regione viscerum corruptis origo est, tutissimo exhibetur. Vomere tamen non rareter cogit, materiamque commovendo, corpus perturbat, unde cum iudicio

cio administrandum est. Mercurius diaphoreticus, tutissimū quidē est medicamentum; at pro Panacæa perperam venditatur.

Aphorismus XXXV.

Magisterium plumbi, quod sacchari Saturni nomē improprie sustinet, medicamentum est insigniū in refrigerando, repellendo, dissecando, virium. Usus ejus felicissimus in multis affectibus externis, qui qualitates istas desiderāt. Non tamen idcirco cancrum, polypum, fistulam, lupūmque curat, uti verò quidam falso putant. Acrimonia certè, quæ ipsi à spiritibus acetis adfixa est, efficit, ut in magnis ardoribus excoriati, & ab humore virulento afflicti membri,

non

non sine causa suspectum sit. Aquæ, acetumve per campanam plumbeam destillata, quæ aquam Æsculapii Zapata appellitat, magno cum successu contra epilepsiam datur pituitosæ constitutionis corporibus, quippe quòd facile & sine inflammatione interna, secus, quàm vel euphorbium vel aliud calidum medicamentum, humores cerebri & stomachi phlegmaticos per exspuitionem eliminat. Cautè tamen hîc se gerere oportet unumquemque, non minùs quàm in reliquis medicamentis vacuantibus omnibus.

Aphorismus XXXVI.

Magisterium stanni non desunt, qui internè sumtum suffocationi
matri-

matricis mederi asserant. Mihi quidem experiētiā certi de eo nihil constat. Hoc affirmare possum, quod bonum ophthalmicum, tollendis oculi suffusionibus externis idoneum, de se præbeat, præditum iisdem propemodum cum plumbo viribus.

Aphorismus XXXVII.

Cuprum, quocunque etiam modo præparatum, intro sumere sit religio. Et tamen si sint empirici quidam chymici, qui id hoc modo usurpent, curationesq; recenseant, quas hujus ope perfecerint; malorum tamen vel meminisse, vel ea non ignorare debebant, quæ ægris attulerunt plurima. Magisterium cupricum aceto destil-

destillato confectum inter medicamenta chirurgica locum non ultimum obtinet: ulcera putrida absterget & mūdificat: sahiem ex profundo fistularum attrahit, excrecentias aut carnositates consumit, corruptelā prohibet, dissecat, bonamq; carnem producit. Verū tamen quoniam operationes has suas cum acrimonia quadam calida & mordace exserit; iudicium requiritur, ut cui casui, quibus adfectibus conveniens sit, dispiciatur. Alioquin partibus, quibus sine ratione applicatur, inflammationem ac dolorem posset accersere.

Aphorismus XXXVIII.

Chalybs metallum est, ab omni qualitate maligna alienum, multis propri-

proprietatibus atque utilitatibus refertū, cujus rei medici hâc tempestate omnes testimonium ferre possunt. Chalybe adstrictorio usuro, crocus ejus per reverberationē confectus, præ aliis præparandi modis omnibus, sit commendatus. At contra obstructionem crudus præparetur, subtilieturq; tantummodo, aut cum vino, aceto, succis herbarum, aut salibus appropriatis, prout cuivis medico visum fuerit, in formam magisterii adducatur. Oportet tamen, methodi, qualitatumq; manifestarum in ejus administratione ratio habeatur, utque detur in morbis & corporibus non disconvenientibus.

Aphorismus xxxix.

Ex ar-

Ex argento præparatur magisterium hydragogum, quemadmodum est in libello meo, septem planetarum terrestrium spagyrica recensio, dicto, commemoravi, & in ternario Bezoarticorum repetii. Ejus ope quanquam multas curationes, cujus rei mihi testis Deus est, felicissimè perfeci: quia tamen & tempus longum requiritur, ut corrosivi specifici spiritus bene illi uniantur, idq; usui interno reddatur idoneum; & non semper æquè feliciter hoc obtingat, quin acrimoniam inamabilem sæpe retineat; & si non bene præparatio cesserit, nocendi sit, quàm juvandi potestate instructius; usum ejus internum omisi, aliisq; nunc hydragogis, gustui gravioribus, tutioribus, nostræque

que naturæ familiarioribus utor;
quod ut alii quoq; faciant, candidè
moneo. Quidam ex argento profi-
tentur se educere posse somniferũ
& anodynum: planè contra ratio-
nem. Nam neq; substãtia ab eo se-
parari ulla potest, ut priore sectio-
ne diximus; neq; in mineralibus re-
peritur, quod facultate somnifera
atq; anodyna specifica præditũ sit,
ut in opiologia mea ostendi. Alii
magisterium sive vitriolum lunæ
ostentãt, quod omnibus epilepsiæ
speciebus medeatur: quorum tamẽ
verbis magnificis effectũ fuisse mi-
norem semperprehendi. Interim
non eo infitias, esse in eo proprieta-
tem quandam cephalicam specifi-
cam; at verò ea, ut aliæ facultates
medicamentorum, suis est termi-
nis comprehensa.

Auri magisterium cum suo proprio solvente præparatū, rectè dicitur Aurum potabile. Et, quanquā aurum in eo semper aurum manet, nihilominus quando hoc modo subtiliatur, & quasi recluditur, vires ejus de potentia in actum prorumpunt, ignis ad instar, qui è lapide elicitus, & de potentia in actum deductus, interventu cujusdam olei vel sulphuris, similis sibi nature, quamdiu cum his unitus subsistit, ardet. Atq; uti consumto isto subiecto, ille quoq; unà cōsumitur, ita separatum à suo magisterio aurū, atq; à spiritibus solventis sejunctū, est quasi mortuum. Ipsum quidem magisterium est præstantissimum cordiale Bezoarticum, & quemadmodum in Chrysologia mea fusissimè

simè ostendam, inter omnia, quæ hoc nomine cōmendantur, Bezoartica, facilè obtinet principatum.

Aphorismus XLI.

Auctarii vel superpōdii loco addo, studiosum medicinę boni iudicii, atq; impigrum, intra menses sex præterpropter, tantum in chymia posse addiscere, quantum ad usum medicum satis sit: saltem veris artis, quæ hisce aphorismis comprehenduntur, fundamentis innixus, rectā viam ineat, caveatq; sibi ab his, qui proprii lucelli amore, artem faciūt longam, inutilibusq; speculationibus ac spinosis disputationib. miserrimè intricant rem, quæ manualis tota est, ac in evidentibus artis exemplis consistit.

Habes hic, candide lector, fundamenta Chymiatricæ, quibus ejus

100 SYNOPS. APH. CHYM.
in medicina usus utilitasq; ostendi-
tur: & ad quæ, quia generalia sunt,
omnes operationes Spagyricę par-
ticulariores exigı possunt. Ego hıc
finio, Deumq; veneror, ut laborib.
meis benedicere, eosq; in sui hono-
rem, proximi, meumq; ipsius
emolumentum cedere
omnes velit.

Sectionis II. aphorism. chymiatr.

F I N I S.

E R R A T A.

Pag. 25. lin 9, lege non interrupta pag 91. l. 9. desiccandi.

B R E M Æ

Impensis M. Johannis Willii & Johannis Bent-
hemii, ibid. scholæ collegarum,
Anno 1620.

ndi-
int,
par-
hic
rib.
ono-
is

7,

6

6

s Bent-

III + 6

